

G. ISTVÁN LÁSZLÓ

A dickinsoni vulkán

Emily Dickinson vulkanikus hallgatótagságáról (spasmodic reticence) már sokan írtak. De nem lehet róla eleget írni. Arról a kettős kényszerről, amely a kimondás lávaömlését azonnal a visszanyelés fájdalmával fegyelmezi. A szaggatottság – amelynek elvéthetetlen jegye a gondolatjelek állandóan tolakodó kijelentés-zátonya – ezáltal nem modor, hanem versontológiai alapviszonyulás. A kijelentés befelé jelent, vagyis jelenetezi az elhallgatás drámáját is – azaz jelzi, hogy jelen nem lehet soha, állandó-szaggatott késésben van, jelene a gondolat jelenin fut asszociációs mélységekbe-magasságokba. Elnyeli a jel a kimondás tétjét, így jeleníti meg, a tetemre hívott veszendőségben, ami belőle marandandó. Dickinsonnál soha nem a szó, hanem a szótól szóig jutás számít. Voltaképpen ez az eljutásnyi ív áll a szó helyébe. Dinamizmus ettől őrzít, hogy nem szavakat mondunk, hanem szótól szóig érő hidakon lépünk, mely feloldja a szavak szemantikai halmazállapotát, és a lávafolyáshoz hasonló jelentésömlést eredményez.

A versfordítás folyamatában amúgy is beáll a lávaömléshez hasonló áldottáldatlan felfüggesztődési állapot: amikor a forrásnyelv szemantikai-grammatikai eresztékei már feloldódtak a nyelvi térben, de a célnyelvi kötődések még fáziskésésben várnak a transzfiguráció drámájára. Ez a nyelvi inkarnáció előtti hatásszünet a dickinsoni dikció alapregisztere, mintha saját verseiben is egy fordítási folyamat nyelvi senkiföldjén állna. De persze miből fordít? Transzcendensből reálisba? Reálisból transzcendensbe? Lehetségesből valóságosba? Valóságosból a lehetségesen átszűrt ténylegesbe? A lehetségesben lakozók (Dweller in Possibility) kegyetlen kegyelme ez, hogy a POSSE egzisztenciálonológiai értelemben erőteljesebben-színesebben, éle(te)sebben mutatkozik meg bennük, mint az ESSE. A Weöres-félék ilyenek.

Jó Dickinsonot fordítani, mert vulkánköltészete Pompeibe dermeszti nyelvi előítéleteimet. És fordítás közben tágul a lehetőségesség felé – gondolatjelek örvényein át –, amit ki kell mondani.